

Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon 21 02 34 00
Telefaks 21 02 34 01
Besøksadresse Tollbugata 35
Kontingentkonto 8380 08 68621
Bankkonto annet 8380 08 68605
post@forskerforbundet.no
www.forskerforbundet.no
Foretaksnr 971 422 505

Deres ref:

Vår ref: 37543

Vår dato: 28.02.2011

Høringsuttalelse - videre oppfølging av instituttgjennomgangen i Landbruks- og matdepartementet

Vi viser til brev av 24.01.2011 med høring om den videre oppfølgingen av gjennomgangen av forskningsinstituttene under Landbruks- og matdepartementet.

Forskerforbundet vil i denne omgang gi noen generelle kommentarer til rapportene fra evalueringskomiteen og vitenskapelig komite. I tillegg legger vi ved uttalelsen fra forbundets lokallag ved Bioforsk som har flere gode innspill til høringen. Ut over dette vil Forskerforbundet følge prosessen videre gjennom deltakelse i referansegruppen.

Forskerforbundet mener at gjennomgangen gir mye nyttig informasjon om de berørte instituttene. Vi mener imidlertid at gjennomgangen er for generell til at den kan gi grunnlag for beslutninger om organisasjonsendringer og eventuelle sammenslåinger. Særlig fordi instituttene er veldig ulike med hensyn til fagprofil, administrativ tilknytning, andel av oppgavene som er forvaltningsoppgaver, geografisk organisering og finansiering.

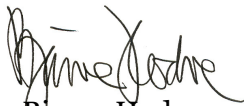
Vi synes det er grunn til å understreke at det utføres mye god forskning ved de involverte forskningsinstituttene. Den vitenskapelige komiteen påpeker at *"Kvaliteten på instituttene forskning generelt er god."* og at *"Instituttene medarbeidere synes generelt godt kvalifiserte og motiverte med solid faglig kompetanse innenfor anvendt forskning for landbruks- og matsektoren"*. Forskerforbundet mener at det videre arbeidet må ha som siktemål å forbedre forskningsbetingelsene for instituttene. Her vil vi særlig trekke frem to forhold.

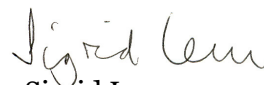
For å kunne utføre forskningsbasert aktivitet, kunne gi forskningsbasert rådgivning og videreutvikle kompetansen til medarbeiderne er forskningsinstituttene avhengig av en solid basisbevilgning. Basisbevilgningen må ha et omfang som sikrer de ansatte anledning til kompetanseutvikling slik at ikke all tid går med til å innfri inntjeningskravene og konkurrere om nye oppdrag. Vi får tilbakemeldinger fra medlemmer og tillitsvalgte om at inntjeningskravene ved forskningsinstituttene stadig skjerpes. Dette er en uheldig utvikling og Forskerforbundet mener at det må arbeides for å etablere mer langsiktige programmer og prosjekter i NFR. Dette er nødvendig for kompetanseoppbygging, stabilitet og for å muliggjøre faglig utviklingsarbeid over tid. Forskerforbundet støtter derfor forslaget fra

evalueringskomiteen om at *"den langsiktige kompetanseutviklingen i instituttene i større grad blir finansiert gjennom instituttenes basisbevilgning, som kanaliseres via Forskningsrådet."*

Videre er Forskerforbundet enig i at instituttene har et potensial for økt internasjonalisering. På dette området er det viktig å lage rammevilkår som gjør det mulig for forskningsinstituttene i Norge å kunne konkurrere om EU-prosjekter med institutter og fagmiljøer i andre land. Forskerforbundet får tilbakemelding om at norske forskningsinstitutt taper i konkurransen om internasjonale forskningsoppdrag på grunn av at de ikke har råd til å legge inn den nødvendige egenfinansieringen. Vi er enig med den vitenskapelige komiteen som peker på at *"Dagens finansieringsystem synes å begrense instituttenes muligheter til å ruste seg for økt internasjonal deltakelse."* Forskerforbundet mener at det må etableres finansieringsordninger som sikrer fullfinansiering av EU-prosjekter og gjør det mulig å konkurrere på like vilkår.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet


Bjarne Hodne
leder


Sigrid Lem
generalsekretær

VEDLEGG: uttalelse fra Forskerforbundets lokallag ved Bioforsk.**Forskerforbundet****Høringsuttalelse - instituttgjennomgangen**

Forskerforbundet ved Bioforsk finner det krevende å gi en fullstendig og grundig høringsuttalelse til rapportene og velger derfor først og fremst å kommentere momenter som synes å kunne få størst virkning for vårt institutt.

Instituttgjennomgangen har samlet sett gitt nyttig informasjon for Bioforsk på en rekke områder. Det gjelder etter vår mening særlig brukerundersøkelsen og rapporten fra den vitenskapelige komiteen. Det er tilfredsstillende å registrere det positive hovedinntrykket om at relevans og kvalitet på vår FoU-aktivitet jevnt over vurderes som god, samtidig som det pekes på forbedringsområder som fram, f. eks økt publisering. Vi opplever nå at dette arbeidet blir prioritert høgt framover.

I høringsbrevet fra departementet bes det om en vurdering av en rekke problemstillinger til flere sentrale spørsmål, og vi vil kommentere noen av dem.

Vi synes at komiteen har bidratt med lite nytt og det mangler for eksempel relevante drøftinger på spørsmålet om arbeidsfordeling mellom instituttene og forvaltningsorganene. Her savner vi også en mer konkret drøfting av prinsipper og løsninger for hvordan en skal utvikle en mer effektiv instituttsektor. Dette er for øvrig omfattende og sammensatte spørsmål som vi finner det vanskelig og uriktig å ha synspunkter på uten et bedre grunnlag for vurderingene.

På andre tema som organisasjonsmodell og instituttets regionale struktur, beveger komiteen etter vårt syn seg utenfor mandatet og inn i regional- og forskningspolitiske spørsmål som vi ikke trodde de skulle vurdere. Bioforsk har om lag halvparten av bemanningen lokalisert utenfor Ås. Vi oppfatter imidlertid at vår aktivitet i distriktene bidrar vesentlig for å fange opp og identifisere problemstillinger i næringen samt å øke våre muligheter for finansiering. Vår tilstedeværelse i regionene er trolig like viktig som instituttets deltakelse på den den internasjonale forskningsarenaen, uten at disse områdene skal settes opp mot hverandre.

Rapportens kap 4 beskriver sentrale forhold som får betydning for instituttens tilpasning og utvikling framover. Behovet for økt matproduksjon er i dag sterkt i fokus. Det kreves mer enn tidligere tverrfaglig samarbeid for å kunne bidra å utvikle en kunnskapsbasert bioøkonomi som blir viktig framover. Vi vil også peke på viktigheten av nær og god kontakt mellom forskning, veiledning og praksis som vi tror blir enda mer viktig i framtiden. Dette både for å sikre effektiv formidling av ny kunnskap, men også for å sikre rask og effektiv kanalisering av kunnskapsbehov fra næring til FoU-miljøene. Her er nær kontakt med forvaltning, rådgivning, utdanning, organisasjoner m.fl, svært viktig. Bioforsk har tradisjonelt hatt gode kontakter og relasjoner til rådgivingsaktører i landbruket, og det er en del av instituttets strategi å videreutvikle dette samarbeidet. Det er viktig med avtaler og møteplasser med aktørene som driver med forvaltning og veiledning i landbruket.

Bioforsks hovedmål gir føringer for virksomhetens faglige og vitenskapelige prioriteringer og for instituttets organisering. Det samme gjelder selvsagt også for de andre instituttene.

Institutter som har vært med i instituttgjennomgangen er svært forskjellige med hensyn til faglig profil, administrativ tilknytning, andel av aktiviteten som er forvaltningsoppgaver, geografisk organisering og finansiering. Evalueringskomiteene har vært lite konkrete om problematikken denne variasjonen representerer når organisasjonsmodeller skal vurderes.

Når en eventuell horisontal integrering eller annen samordning mellom instituttene skal vurderes, hadde vi forventet en langt mer grundig gjennomgang av de begrensninger og muligheter som følger av instituttenes særpreg enn vi finner i utredningen for at diskusjonen skal kunne gjennomføres på et forsvarlig faglig grunnlag. Det gjelder ikke minst i spørsmålet mellom forskning og forvaltningsoppgaver som må gjennomgås og avklares, før modeller for integrering eller sterkere samordning av virksomheten i instituttene kan vurderes og foreslås.

Siden rapportene presenterer lite fakta og i liten grad trekker fram alternative modeller, er det vanskelig å komme med gode og begrunnede ideer eller forslag til nye modeller for organisering. Begge komiteene peker på at svak resultatoppnåelse først og fremst må møtes med organisatoriske tiltak. Analysen konkluderer med at sentralisering av FoU på færre steder og spesielt gjennom å styrke Ås-miljøet, vil øke og forbedre kvaliteten av FoU – uten at denne påstanden er underbygget. Vi tviler på om løsningene er så enkle og ligger så nær.

Bioforsk skal legge vekt på forsknings- og regionalpolitiske mål og de ligger til grunn for dagens organisering av instituttet. Det kan gå utover rene vitenskapelig og faglige forhold som er hovedfokus i instituttgjennomgangen.

Bioforsk har en krevende matriseorganisering med et “brokete” organisatorisk bilde som det arbeides med å utvikle og forbedre. Med mindre det er politisk ønskelig å slå sammen noen av de evaluerte instituttene, må det derfor etter vår mening være opp til institusjonene selv å finne de best egnede former for samarbeid eller integrasjon.

Bioforsk samarbeider i større eller mindre grad med alle de involverte institusjonene, og vi mener det er viktig å forsterke dette. Det er etablert og under etablering fagstrategisk samarbeid med noen, og dette arbeidet foregår mer intenst nå enn tidligere:

- Forhandlinger mellom UMB og Bioforsk kan åpne for løsninger der Bioforsk kan gå inn i en rolle som “randsoneinstitutt” for universitetet.
- Et innovasjonsbygg på Ås kan utløse sterkere samordning både administrativt og faglig for UMB, Skog og landskap og Bioforsk sin aktivitet på Ås.

Forholdet mellom forskning og forvaltning

Bioforsk utøver ikke direkte forvaltningsoppgaver, men har en viktig rolle som produsent av kunnskapsstøtte til forvaltningen. En betydelig del av midlene instituttet får til kunnskapsstøtte, beredskap m.m., går også til å produsere kunnskap til næringen og ikke primært til forvaltningen.

Fordi Bioforsk ikke utøver rene forvaltningsoppgaver, er det vanskelig å vite om instituttsektoren har forvaltningsoppgaver som ev bør overføres. Det mener vi må vurderes av de involverte institutter og respektive forvaltningsorganer.

På grunn av stor betydning for matforsyning, mattrygghet, sysselsetting og bosetting i distriktene, er landbruket i Norge ei næring med sterk politisk styring. Naturgitte rammebetingelser og strukturpolitikken gjør at norsk landbruk har et sterkt preg av småskala, og Bioforsk har viktige støttefunksjoner for å bidra til videre utvikling i disse næringene. Derfor er det politisk bestemt at Bioforsk skal finnes spredt utover i landet.

Det er i dag viktige kunnskapsbehov i landbruket som markedsbasert etterspørsel og tilbud ikke kan oppfylle. Kunnskapsbehov og -tjenester finansiert av LMDs bevilgning til kunnskapsstøtte og beredskap er derfor viktig. Her bidrar LMD med sine midler å sikre nødvendig kunnskapsproduksjon på vegne av næring og forvaltning som kommer hele næringa til gode. Denne ordningen er helt avgjørende for at Bioforsk skal kunne opprettholde høy kompetanse på viktige områder for norsk matproduksjon som markedsbasert etterspørsel ikke kan dekke.

Bioforsk finner det ikke konfliktfylt å produsere kunnskap på oppdrag direkte fra forvaltningen eller indirekte gjennom ordningen med kunnskapsstøtte eller støtte til kunnskapsmessig beredskap og midlene brukes ikke til å subsidiere

instituttets kommersielle virksomhet. Bruken av disse midlene er en effektiv måte å utnytte Bioforsk faglige kunnskapsbase i viktige støttefunksjoner for den offentlige forvaltningen og landbruksnæringa i Norge. Ordningen gir viktige synergier og en kostnadseffektiv utnyttelse av infrastruktur.

Regionalisering

Bioforsk har om lag halvparten av sin bemanning lokalisert utenfor Ås-området. Instituttet er til stede på i alt tolv lokaliteter fordelt over hele landet i sju forskningssentre som har det nasjonale ansvaret for hvert sitt fagområde. Denne organiseringen sikrer de regionale enhetene i Bioforsk tilgang på arbeidsoppgaver som betinger høy forskerkompetanse. Organiseringen bidrar også til at de regionale enhetene har nødvendig størrelse til å kunne opprettholde og videreutvikle høy faglig og vitenskapelig kompetanse. En sterkere sentralisering av Bioforsk til det sentrale Østlandsområdet vil bidra til å styrke det vitenskapelige miljøet i Ås-området, men klart svekke instituttets evne og mulighet til å opprettholde solide fagmiljø i regionene.

Regionalisering er prioritert i Bioforsks fagstrategiske plan for å styrke instituttets bidrag til regional kompetanse og innovasjon. Det gjør det lettere å utvikle tettere samarbeid med lokale og regionale UoH-enheter og andre kompetansemiljøer. Her er det utvilsomt fortsatt utnyttede muligheter for å få aktivisert instituttets ressurser og kompetanse for å bidra til regional innovasjon.

Internasjonalisering

Bioforsk har økt internasjonalisering som en av hovedmålsettingene for virksomheten. Ved starten i 2006 var mindre enn 1 % av Bioforsks aktivitet internasjonal, fem år senere er 8 – 10 % av aktiviteten internasjonal. Denne utviklingen er resultat av at internasjonalisering har hatt høy prioritet i alle overordnede planer som i Fagstrategisk plan og en del av grunnbevilgningen er hvert år prioritert til internasjonalisering. Det er også satset bevisst på sterke forskere og forskermiljøer i internasjonale konsortier og for å få høy kvalitet i arbeidet med søknadene. Ressurser er avsatt for både kort- og langvarige utenlandsopphold for forskere, og forskere har blitt motivert til å delta i mange Cost-aksjoner. Det har også vært viktig å ha etablert et støtteapparat sentralt som kan bistå forskere i arbeidet med søknader til internasjonale finansieringskilder.

Bioforsk har fått stadig oftere gjennomslag for søknader i EU-programmer og instituttet er i ferd med å få godt fotfeste med etablerte nettverk og en økende prosjektaktivitet i stadig flere land på alle kontinenter.

Omstilling og effektivisering

Bioforsk er etter norsk målsetting et stort forskningsinstitutt med en krevende og omfattende organisasjon. Vi har nylig vært gjennom en omfattende og krevende omorganisering med flere tiltak for bedre utnyttelse av ressursene. Disse tiltakene medførte bl.a. avvikling av virksomheten på tre lokaliteter, flytting av en avdeling, nedbemanning og vridning av kompetansen fra områder med svake resultater og små muligheter til nye områder, rasjonalisering av stillinger i administrative og merkantile funksjoner, redusert antall feltforsøk og forsøksteknikere. Vi hadde håpet at vi derfor ikke allerede nå skulle gjennom lignende slitsomme prosesser.

Bioforsk er en prosjektorganisasjon og den uttalt viktigste resultatindikatoren er det økonomiske resultatet for instituttet og for den enkelte lokale enhet. For forskere er dette lite tilfredsstillende og til dels demotiverende. Spesielt uheldige utslag av denne økonomiske fragmenteringen, er at synergier mellom forskere på forskjellige enheter ikke løses ut.

Forskernes arbeidstid preges også av mange administrative gjøremål. Arbeidstid som burde benyttes til forskningsproduksjon, går med til mange små og store administrative oppgaver som skyves nedover i systemet fra en topptung

organisasjon. I grenselandet mellom administrasjon og forskning krever søknadsskrivingen, som kan være en konstruktiv prosess innen visse rammer, altfor store ressurser.

Sammendrag og oppsummering

Forskerforbundet ved Bioforsk mener at vårt institutt nå er et rimelig effektivt institutt som har nådd viktige mål som ble satt ved opprettelsen. Vi har nylig avsluttet en krevende omstillingsperiode, og det er både ønskelig og rimelig at instituttet bør ha en periode med arbeidsro for å prøve ut praktisere sin organisasjon. Det begrunnes i viktige funn av evalueringskomiteene:

- Bioforsk er en robust kunnskapsleverandør som leverer FoU-tjenester med høy kvalitet og brukertilfredshet.
- Bioforsk er en sentral FoU-aktør i Ås og samtidig en viktig og solid regional aktør i hele landet.
- Bioforsk er innen enkelte fagområder attraktiv og konkurransedyktig også internasjonalt
- Bioforsk har en robust økonomi
- Bioforsk bør nå få anledning til å prøve ut og videreutvikle sin organisasjon og med stor vekt på faglig innsats og utvikling uten for mange slitsomme og forstyrrende prosesser.

Instituttet må selvsagt opprettholde et kontinuerlig fokus på egen organisasjon og tilstrebe en mest mulig effektiv utnyttelse av de ressurser virksomheten får. Vi ønsker å bidra til å videreutvikle samarbeidsrelasjoner med andre aktører som det vil være naturlig og formålstjenlig å samarbeide med. Vi ser muligheter både for samarbeid i prosjekter og ulike former for strategisk samarbeid. Med økende etterspørsel etter helhetlige løsninger på sammensatte og komplekse kunnskapsbehov, vil Bioforsk kunne være et interessant institutt å samarbeide med.